

Otázka: Antická filosofie

Předmět: Společenské vědy, Filosofie

Přidal(a): Griff

Antická Filosofie

- předpoklady antické filosofie
- kosmologická filosofie (mílétané, pýthagorovci, Hérakleitos, eleaté, atomisté)
- vrcholné období (sofisté, Sókratés, Platón, Aristotelés)
- helénismus (stoikové, epikúrejci, skeptici, eklektici, novoplatónikové)

VZNIK:

- 7. - 5. století př. n. l. v Iónii v Malé Asii → významná řecká kolonie, střet mnoha kultur
- z řeckého slova filein = láska a sofia = moudrost

PŘEDPOKLADY:

- snaží se odkrýt pravdu na základní otázky, ale většinou nedává odpověď nebo řešení
- základním předpokladem pro vznik filosofie byl MÝTUS
 - někdo něco začal zpochybňovat → vznik filosofie
 - Starověký Řek řešil jen věci kolem sebe, co nedokázal vyřešit, byla vůle bohů
 - vynalezli mýty, ty vysvětlovaly, proč se určité věci dějí
 - lidé ale začali mýty zpochybňovat
 - Mýtus → Logos (=rozumové pojetí světa, racionální vysvětlení, začali řešit věci kolem sebe)

KOSMOLOGICKÁ FILOSOFIE (PŘEDSOKRATOVSKÁ)

- 7.-5. století př. n. l. v Iónii v Malé Asii → významná řecká kolonie, střet mnoha kultur
- zpochybnění mýtů - logos, hledali „pralátku“ - základ všeho = Arché - základní princip
- nedochovalo se mnoho z děl myslitelů, jen zlomky - **ZLOMKY PŘEDSOKRATICKÝCH MYSLITELŮ**
- spíše příroda, vše začalo v Milétu:
- **a) Milétská škola** - západ dnešního Turecka, město Milétos - perla Iónie - střet mnoha kultur

- **Tháles**

- pralátkou je **voda = arché**
- věnoval se meteorologii, předpovídal úrodu
- svět je plný bohů
- zachovaly se pouze citace - **ZLOMKY PŘEDSOKRATICKÝCH MYSLITELŮ**

- **Anaximandros**

- **apeiron** - nekonečné, neviditelné, neomezené arché, to co nemá hranice, ale řídí nás to (ale my to nevidíme) → vznikají z něj 4 živly
- člověk pochází z ryby a ti z vody, vynalezl sluneční hodiny
- byl to i kartograf Středozeří - nakreslil mapu tehdejšího světa
- spis O přírodě

- **Anaximénés**

- pralátkou je **vzduch** - „apeiron aer, je všude a potřebujeme ho k životu
- zkoumal duhu, zemětřesení
- *“ Vzduch se ukazuje chladem, teplem, vlhkem a pohybem „*
- *“ je-li vzduch zředován, stává se ohněm - zhušťován větrem, více oblakem a více pak vodou a dále zemí a kameny, vše je ze vzduchu „*

- **b) Pythagorovci** - pokračovali v Pythagorově filosofii

- zkoumali svět na základě čísla, které je principem jsoucího → společnou vlastností všech jevů je **počitatelnost**
- učení o **převtělování duší** - museli ale dodržovat přísné zásady, uzavřený život, fungující sekta, přednášky v noci, mlčenlivost

- **Pythagoras ze Samu**

- vše se dá číselně vyjádřit = základem je **číslo**
- zkoumá KOSMOS, harmonie sfér - číselné vyjádření
- harmonii sfér neslyšíme uchem, musíme se jí přizpůsobit, abychom ji pochopili
- božské číslo 10
- nekonečný koloběh, převtělování duše
- **Hérakleitos z Efesu**
 - temný filosof - obtížně pochopitelný myšlenkový systém
 - pralátkou je **ohěň**
 - nic netrvá věčně, nic není stále, vše se mění („Pantha rhei-dvakrát nevstoupíš do stejné řeky“) - ale ne náhodně, podle daných pravidel - podstatou světa je věčný pohyb
 - na základě protikladů - noc, den, léto, zima - („kdybych nebyl nikdy nemocen, nepochopil bych, jaké je to býti zdravý“)
 - míra, která řídí koloběh věcí, neměnným a určujícím prvkem světa je zákon - **LOGOS**
 - nesnášel demokracii - život na okraji společnosti
 - kvalita věcí je relativní - *“ Moře voda nejčistší i nejšpinavější: pro ryby pitná a užitečná, pro lidi však nepoživatelná a škodlivá „*
- **c) Elejská škola** - upřednostňovali rozumové poznání spíše než smyslovou zkušenost, zpochybňovali zajeté pravdy - Elea - řecká kolonie v jižní Itálii
 - výrazně nesouhlasili s Herakleitovo dialektikou, zejména s tím, že svět je v pohybu
 - jako první se začali důsledně zabývat gnozeologií, důležitý je rozum a logika
 - jsou to ještě materialisté, ale navazovaly na ně oba směry, např. i Platón
 - svět řecké filosofie se díky eleatům ocitl na křižovatce
- **Xenofnés** - zpochybňoval, že bohové vypadají jako lidé, nic nevzniká, nehýbe se, nehýne
- **Parmenidés**
 - Hérakleitos nemá pravdu, nic nemůže vzniknout z ničeho a zároveň se žádná věc nemůže změnit v nic - **neexistuje věčný pohyb**
 - to, co podléhá změně - neexistuje
 - rozumové poznání má přednost před smyslovou zkušeností
- **Zenón z Eleje**
 - Podporuje Parmenidasovu myšlenku bytí a neexistujícím pohybem
 - dokazuje to **aporiemi** (aporie = paradox)
 - **paradox cesty**: Má-li běžec doběhnout na konec dráhy, musí nejdříve doběhnout do poloviny, pak do poloviny zbytku a tak dále do nekonečna; jenže konečný člověk nemůže udělat nekonečně mnoho pohybů.

- **paradox Achilles x želva:** Nejrychlejší běžec – Achilles – nemůže nikdy předhonorit želvu, která leze před ním. Neboť v okamžiku, kdy doběhne do bodu, kde byla předtím želva, želva je už malý kousek před ním, a to se stále opakuje.
- **letící šíp:** Letící šíp v každém okamžiku zaujímá určitý prostor; to však znamená, že se nepohybuje.
- **d) Atomisté** – základem světa jsou malé částičky (→atomy)
 - reakce na spor: bytí x nebytí, pohyb x nepohyb
 - všechno se skládá z malých nedělitelných částic – atomy – ty se shlukují a zase rozkládají (např. mám hrneček, spadne mi, atomy se pohnou po jiné dráze a hrnek se rozbije)
 - **Leukippos**
 - „nic se neděje nadarmo, vše je podmíněno nutností“ – kauzalita
 - Učitel Démokrita
 - **Démokritos**
 - označuje svět jako jednotu jsoucna (atomů) a nejsoucna (prázdná)
 - vzájemným spojením atomů vznikají věci i lidské duše
 - atom dále nedělitelný
 - „Kdo dostane dobrého zete, nalezne syna, kdo nedostane, ztratí i dceru“
 - „Je rozumný, kdo se nermoutí tím, co nemá, ale raduje z toho, co má „
- **Pluralisté**
 - **Empedoklés**
 - základní látky jsou celkem 4 – oheň, vzduch, země, voda (4 rhizomata)
 - **člověk vzniká vývojem**, nejdříve rostliny, pak zvířata a nakonec lidé – přežívá ten, kdo se lépe přizpůsobí
 - **Anaxagorás**
 - každá věc má všechna semena všech věcí – slučují se a rozlučují se

VRCHOLNÉ OBDOBÍ FILOSOFIE (KLASICKÁ)

- orientace na člověka
- **Sofisté**
 - logika

- sofismata = paradoxy, slovní hříčky (co jsi neztratil, to máš. Neztratil-li jsi rohy, máš tedy rohy)
- učitelé moudrosti
- **Protagoras z Abdéry** - člověk je měrou všech věcí (jsoucí že jsou a nejsouí že nejsou)
 - **Člověk je základem a od něj se vše odvíjí**
 - **Fyzicky-antropologické**
- **Sokratés**
 - chodil po Athénách a jen rozmlouval s občany, pokládal záludné otázky
 - podle legendy ve věštárně v Delfách mu řekli, že je nejchytřejší na světě
 - „největší moudrost je to, že si uvědomíme, že nejsme nejmoudřejší“, „vím, že nic nevím.“
 - „poznej sám sebe“, „pečuj o svou duši“
 - Obviněn, že káže nepravdy a odmítl prozradit jména odpůrců státu → buď to odvolá, nebo bude popraven, on radši vypil jed
 - jeho žákem Platón, jen díky němu máme nějaké záznamy o Sokratovi, protože ten si nic nepsal
 - manželka Xantipa - ostrá, dominantní žena, zanedbával ji kvůli filosofii
 - musíme se starat o klid duše
 - cesta vzdělání je srovnatelná s porodem
- **Platón**
 - žákem Sokrata
 - duše je nesmrtelná - anamnésis = vše známe, jen duše si musí rozpomenout - filosofováním
 - politika
 - **Akademie** (900 let vyučování nejvýznamnější filosofové) - pohanský způsob života, zavřel ji Justinián, protože neuznávala křesťanství
 - v dílech pracuje s pojmem IDEA = praobraz skutečností, nehmotná, neměnná substance → mýtus o jeskyni - o ideách
 - vidíme pouze stíny / obrazy (svět idejí je stín na tomto světě)
 - osvobození 1 vězně ® ozářen světlem světa - dívá se na svět idejí
 - návrat - vězni mu nevěří ® filozof to má složité, aby lidi přesvědčil
 - svět idejí - po smrti se tam naše duše dostane
 - **Ústava** - stát by měli vést filosofové - utopický stát
- **Aristoteles**
 - vyučoval na Akademii
 - vychovával Alexandra Velikého
 - sbíral všechny data a učení světa a da to dohromady do spisů
 - kniha: **Etika Nikomachova** - vždy bychom měli zvolit zlatou střední cestu a

potom dosáhneme úspěchu (etické dílo)

- **Politika** – spis – všichni jsme političtí tvorové (zoon politikon) – všichni máme od přírody přirozený zájem o politiku
- **Nauka o formě a látce** – kdyby nemělo jedno druhé, tak to neexistuje – stůl: dřevo – látka, stůl – forma
- žena je neúplný muž

HELÉNISTICKÁ FILOSOFIE

• Kynikové

- narušovali řád světa
- **Diogenés** – žil v sudu, nic neměl a šokoval okolí, nic nepotřeboval – a byl šťastný
- →měli bychom žít na stejné úrovni jako zvířata – jít proti proudu

• Epikurejci

- **Epikuros** – cíle: abychom pociťovali „hedoné“ (slast, pocit štěstí)
- vyhýbat se bolesti
- stát je pramenem štěstí

• Stoikové

- řeší štěstí, máme nalézt vnitřní klid – musíme se vyvarovat vášním, nepouštět si je k sobě
- „stoický klid“ – naučit se žít s tím, co máme

• Epikleitos

• Markus Aurelius

- **Novoplatonismus** – rozvíjel Platónovy teorie , „božské jedno“, božský duch, který nás obklopuje a řídí